УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

Збірник тез

Всеукраїнського круглого столу

20 грудня 2018 року

Ірпінь
2019

УДК 346.548(06)
А 43

Рекомендовано до друку Вченою радою ННІ права
Університету ДФС України
(протокол № 2 від 28.02.2019 року)

А 43 Актуальні питання захисту прав споживачів [Електронний ресурс] : матеріали Всеукраїнського круглого столу, м. Ірпінь, 20 грудня 2018 року. – Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. – 285 с. – Режим доступу : інституційний репозитарій.

У матеріалах подано стислий виклад доповідей і повідомлень Всеукраїнського круглого стілу «Актуальні питання захисту прав споживачів», який був організований кафедрою цивільного права та процесу ННІ права Університету державної фіскальної служби України 20 грудня 2018 року у м. Ірпені.

Організаційний комітет Всеукраїнського круглого столу не завжди поділяє думку учасників. Відповідальність за достовірність інформації несуть учасники та їх наукові керівники. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані ними.

© Університет державної фіскальної
служби України, 2019

Організаційний комітет:

Голова:

Топчій Василь Васильович - д.ю.н., професор, Заслужений юрист України, директор Навчально-наукового інституту права Університету ДФС України

Заступники Голови:

Чеховська Ірина Василівна – д.ю.н., с.н.с., завідувач кафедри цивільного права та процесу;

Менів Любов Дмитрівна – к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу.

Члени організаційного комітету:

Амеліна Анна Сергіївна – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права та процесу;

Білоус Тетяна Йосипівна – к.ю.н., старший викладач кафедри цивільного права та процесу;

Бурлака Юлія Василівна – фахівець І категорії кафедри цивільного права та процесу;

Вовкочин Інна Василівна – провідний фахівець кафедри цивільного права та процесу;

Дяченко Сергій Вікторович – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права та процесу;

Каркачова Анжеліка Валеріївна - к.ю.н., доцент кафедри цивільного права та процесу;

Князька Лілія Антонівна – к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу;

Лаговська Наталія Валеріївна - старший викладач кафедри цивільного права та процесу;

Мілевська Альона Олександрівна – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права та процесу;

Новицька Наталія Борисівна – д.ю.н., с.н.с., професор кафедри цивільного права та процесу;

Новицький Андрій Миколайович– д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права та процесу;

Обривкіна Оксана Миколаївна – к.пед.н., доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу;

Сагайдак Ірина Степанівна – к.т.н., доцент, доцент кафедри товарознавства та техногенно-екологічної безпеки;

Самілик Людмила Олексіївна – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права та процесу;

Рябченко Юрій Юрійович – к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу.

4. Рябченко Ю.Ю. Судовий захист прав споживачів при придбанні продукції через Інтернет Форум Права, 2009. С. 484-490

Рябченко Ю.Ю.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України

СКЛАД СУДУ У СПРАВАХ ЗА ПОЗОВАМИ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ НЕВИЗНАЧЕНОГО КОЛА ОСІБ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ

Питання процесуальної форми розгляду звернень до суду на захист прав невизначеного кола осіб підіймаються у вітчизняній юридичній літературі вже протягом достатньо тривалого часу. Слід відмітити, що останніми роками збільшилась кількість наукових публікацій, спрямованих не тільки на вирішення питання щодо доцільності існування такої форми взагалі, а й на вирішення її окремих проблем. Також привертає до себе увагу проведення у 2015 році у Верховному Суді України круглого столу на тему «Масовий позов: перспективи в Україні через призму зарубіжного досвіду». За результатами його проведення Голова Верховного Суду України Я. Романюк зазначив про доцільність існування процесуальної форми розгляду таких справ, виходячи, передусім, з міркувань економії часу та коштів судів на розгляд відповідних справ та збільшення таким чином доступності правосуддя. Вказується також на можливість впливу розгляду таких справ на ставлення потенційних відповідачів (великих приватних компаній, державних органів) до виконання своїх обов'язків [1].

На сьогоднішній день практично усіма науковцями, які досліджували питання захисту прав невизначеного кола осіб ведеться мова саме про позовну форму захисту їх прав. Узагальнення наукових підходів щодо визначення поняття позову про захист прав невизначеного кола осіб проведено А.В. Губською. Вчена розрізняє два підходи до визначення цього

поняття. Перший підхід відстоюється російськими дослідниками Н.С. Батаєвою та К.М. Артамоновою. Представником другого підходу вчена називає Т.В. Степаненко [2, с. 81-82]. Водночас, порівняння вказаних підходів свідчить про їх, в цілому, подібність за винятком наголосу на характер інтересів, які захищаються: Т.В. Степаненко наголошує на захисті суспільного інтересу, а не тільки інтересу конкретних осіб, права яких порушено [3, с. 9]. Разом із тим, С.С. Бичкова наводить більш пізню позицію К.М. Артамонової, про одночасний захист в результаті розгляду таких позовів як приватних, так і суспільних інтересів [4]. Значення позовів про захист прав невизначеного кола осіб для захисту приватних інтересів конкретних осіб можна проілюструвати на прикладі наукових висновків О.Г. Бортнік, Т.В. Степаненко, Н.С. Батаєвої. Так, характеризуючи особливості преюдиційності судових рішень у таких справах, вчені виходять з необхідності поширення положення п. 9 ч. 1 ст. 25 Закону України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 р. № 1023-XII [5] не тільки щодо справ про захист прав споживачів, але й на інші категорії справ про захист прав невизначеного кола осіб [6, с. 158]. Значення розглядуваної категорії справ для захисту прав конкретних осіб полягає, передусім, у встановленні певної діяльності відповідача, а особа має лише довести порушення своїх прав та зв'язок такого порушення із нею.

Слід вказати про виняткове значення вказаних рішень для відповідача – адже він не зможе оспорити встановлення відповідних обставин при участі у справах за позовами конкретних споживачів.

З урахуванням наведеного існуюча якість розгляду судами першої інстанції цивільних справ видається недостатньою для розгляду справ за позовами на захист прав невизначеного кола осіб. Вказане вимагає встановлення додаткових гарантій обґрунтованості судових рішень у таких справах (ч. 3 ст. 215 ЦПК України).

Як уявляється, причинами цього можна вважати не тільки описану складність цих справ, але й значення їх вирішення для відповідача. Це

означає достатньо високий ризик впливу такого відповідача на суддю при ухваленні рішення або в процесі розгляду справи. Враховуючи вказане, для таких справ більш привабливим видається колегіальний їх розгляд.

Отже, одноособовий склад суду не завжди може гарантувати належний рівень обґрунтованості та, як наслідок, стабільності судового рішення у справах за позовами про захист прав невизначеного кола осіб. У зв'язку із цим актуальними є дослідження щодо запровадження колегіального складу суду для розгляду вказаних справ у судах першої інстанції у складі трьох професійних суддів. Перспективними в цьому зв'язку видаються дослідження щодо визначення способу формування колегії суду: або за ініціативою учасників розгляду справи (сторін та/або суду), або шляхом безпосереднього чіткого визначення в ЦПК України колегіального складу суду у складі трьох професійних суддів по окремим категоріям справ про захист прав невизначеного кола осіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Захист прав великої кількості осіб: треба зробити це швидко та ефективно [Електронний ресурс] // Офіційний сайт «Голос України: інформаційний портал». – Режим доступу до док.: http://golosukraine.com/ publication/ main/ statti/48096-zahist-prav-velikoyi-kilkosti-osib-treba-zrobiti-c/#.VmgRkLiLQgt.

2. Губська А.В. Груповий та інші представницькі позови: критерії розмежування / А.В. Губська // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2014. – № 4. – С. 81-87.

3. Степаненко Т. В. Судочинство у справах за позовами про захист прав та інтересів невизначеного кола осіб: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Степаненко Тетяна Володимирівна; Харківський національний ун-т внутрішніх справ. – Х., 2008. – 20 с.

4. Бичкова С. С. Особливості судового захисту прав, свобод та інтересів невизначеного кола осіб [Електронний ресурс] // Судова апеляція. – 2013. –

№ 2 (31). – Офіційний веб-портал «Судова влада України». – Режим доступу до док.:http://kia.court.gov.ua/sud2690/1j/4q/48705/.

5. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII: за станом на 03 верес. 2015 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 30 (23.07.91). – Ст. 379 (із змінами).

6. Бортнік О. Г. Особливості рішення суду у справах про захист прав та інтересів невизначеного кола осіб / О. Г. Бортнік, Т. В. Степаненко // Право і безпека. – 2015. – № 2 (57). – С. 154-160.

Сагайдак А.В.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти групи ПБП-17-3
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Каркачова А.В.,
к.ю.н., доцент кафедри цивільного права та процесу
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

На сучасному етапі розвитку економіки проблема захисту прав споживачів є надзвичайно актуальною. Безліч реформ, що проводяться в Україні у соціально-економічних та політичних сферах життєдіяльності, спричиняють потребу покращення ефективності захисту прав та реалізацію державного обов'язку щодо захисту прав споживачів. У ст. 42 Конституції України закріплено, що держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організації споживачів.

На сьогодні в Україні досить швидкими темпами розвивається нормативно-правова база щодо захисту прав споживачів. Дане законодавство містить в собі велику кількість нормативно-правових актів різної юридичної сили, норми різних галузей права: конституційного, адміністративного, кримінального, цивільного, а також закон України «Про захист прав